

Sint-Antonius van Padua helpt verloren voorwerpen terug te vinden

In verband met de populaire Sint-Antonius verering in Gent en elders (zie GT 2019 nr. 1 en 2) signaleert Luc Hoste (Brugge) ons een artikeltje op de site Kerknet waarin verklaard wordt hoe de Portugese Antonius (niet te verwarren met zijn Egyptische naamgenoot ‘met het varkentje’) aan zijn ‘werk’ als beschermheilige kwam. Hij had een schrift bij zich waarin hij de psalmen eigenhandig had gekopieerd en van aantekeningen had voorzien om te gebruiken bij het lesgeven. Dat boek bleek op een dag verdwenen en Antonius bad vurig om het terug te vinden. Enkele dagen later stond een novice aan de deur van het klooster in Montpellier waar Antonius verbleef: de jongeman had willen uitreden en had het boek meegenomen naar huis. Van beide zaken had hij intussen spijt. Er valt ook nog een bijkomende verklaring te vinden. Antonius stond bekend om zijn geestdriftige preken en zijn overtuigingskracht. In een middeleeuwse tekst werd hij geprezen omdat hij mensen de ‘verloren zeden’ bijbracht. Dat zou foutief zijn vertaald als ‘verloren zaken’ en zich zo hebben verspreid.

Bron: *Van Afra tot de Zevenslapers*, Louis Goosen, Uitgeverij Sun, 1992

Gevelbeeldje ‘Het Oudburgerke’

Alsof de voorgevel van het hoekhuis Het Vliegend Hert aan de Kraanlei nog niet genoeg versierd was, werd er recent nog een beeldje geplaatst in een nisje aan de zijgevel (afb. 1). De onwetende GT redactie vraagt zich af wat dit betekent... en ze ging meteen te rade bij specialist Geert Van Doorne, eredirecteur van de dienst monumentenzorg van de stad Gent, die ons prompt volgende uitleg bezorgde over de lange voorgeschiedenis van het beeldje.

‘Dit beeldje is het embleem van de handelsdekenij ‘Jong Oudburg’ (let op de grappige tegenstelling van de adjectieven), zoals het blauwe poortje aan het andere uiteinde van de Rodekoningstraat het embleem is van de socio-culturele Koninklijke Dekening Patershol.

Het ‘Oudburgerke’ kijkt uit over de zeer oude straat Oudburg (vermeld als *dOuburchstrate* in 1353), die nog verwijst naar het *vetus castrum* of de oude

Afb. 1. Het Oudburgerke.

burcht van de graven van Vlaanderen. Wanneer het grafelijk castrum werd aangehecht bij de stad Gent, ging de Oudburgstraat de rol vervullen van noordelijke uitvalsweg van die stad en was zij eeuwenlang een drukke handelsas. Na de tweede wereldoorlog verzwakte de commerce en had de dekenij Oudburg nood aan een nieuwe impuls, zeker toen de renovatie van het naastgelegen Patershol in de jaren 1980 een onverhoopt succes bleek te worden. Een renovatie die deels te danken was aan de uitbating van talrijke horecazaken.

Ook in Oudburg kwamen zich eetgelegenheden vestigen. Toenmalig gebuurtedeken Roland Janssens zag en hoorde dat de Gentse Feesten omstreeks 1990 overrompeld werden door hamburgers-, worsten- en mosseltenten, maar ook dat het vet en veel eten stilaan werd verdrongen door een nieuwe keuken gericht op lichte en gezonde kost. Hij koos voor de jonge trend en ontwierp zelf een voorgerechtje van gerookte zalmfilet (vis maakt slim) in een bedje van spinazie (deze groente maakt sterk) geserveerd op een luchtige bladerdeeg. Hij ging langs bij alle 23 eethuizen in zijn dekenij 'Jong Oudburg' om zijn gerechtje te promoten maar slechts twee chefs zetten het op hun menukaart. Dat was in 1990 en in 1992 deed Janssens opnieuw zijn ronde. Bleek dat geen enkele klant het Oudburgerke (alternatief voor hamburger) had besteld!

De gebuurtedeken dacht dat als het niet marcheert met gezond eten, dan lukt het misschien wel met de beeldende kunsten, steeds in het voetspoor van het Patershol met zijn culturele werking. In samenspraak met de Academie voor Schone Kunsten werd beslist een wedstrijd onder laatstejaarsstudenten te organiseren voor het ontwerp van een beeld van het Oudburgerke. De jury bekroonde het voorstel van Lieve Van de Walle, die het Oudburgerke had opgevat als een levensgenieter, een Lamme Goedzak met een dikke buik die op grote voet leeft. Hij gaat gekleed in keukenschort, sandalen en 'zieverlap' (= servet). Het beeldje werd aan Roland Janssens overhandigd in 1992.

Drie jaar later ging de gebuurtedeken met pensioen en nam ontslag. Het dekenijbestuur besloot het beeldje van de Oudburger in duurzaam materiaal (harde keramiek) te laten uitvoeren en het een plaats te geven in een nis van het huis op de hoek van Kraanlei en Rodekoningstraat, vanwaar het de dekenij 'Jong Oudburg' symbolisch kon in bescherming nemen. Zo gebeurde in augustus 1995. De stadsschepen Noël Bouquet, schepen van de burgerlijke stand, zorgde ervoor dat het Oudburgerke officieel werd ingeschreven in het bevolkingsregister van de stad Gent.

Drogist in de Hoogpoort rond 1900

Carlos Vermeiren vond in een oud handgeschreven kookboek, einde 1800-begin 1900 dat Engels zout gekocht werd bij de heer Schokeel, Hoogpoort te Gent. Hij vraagt of iemand hieromtrent meer info kan verstrekken, eventueel foto's van deze zaak bezorgen (carlos.vermeiren@hotmail.com).

Publiciteit- en Letterschilders

Maarten Leenknecht (maarten@leenknecht.com), zelf letterschilder, is op zoek naar informatie over Gentse publiciteit- en letterschilders. Hij vond online in Ghendtsche Tydinghen 1992 een tekst terug over een letterschilder en een reactie van Mevrouw Denise Hebbelinck: De letterschilder was Robert Van de Vivere die op de Kortrijksestraat woonde over het Kapelleke Schreiboorn. Zijn specialiteit was 'Anglaise' letters en goudblad. Een zoon was ook publiciteitsschilder. Misschien wordt ook eens hun verhaal geschreven? Enkele jaren geleden verscheen een uitvoerig artikel in een van de plaatselijke kranten. Wie kan meer info verschaffen over het uitvoerig artikel waarnaar verwezen wordt. Eventueel ook de naam doorgeven van de zoon van Robert Van de Vivere?

Noot van de redactie: *Mw. Denise Hebbelinck en haar man, Edward Drieghe (ook letterschilder), vroeger wonende in de Gelukstraat, zijn beiden (kinderloos) overleden.*

Valère Billiet

Frank Gelaude is op zoek naar een verdwenen gedenkplaat van Valère Billiet (1903-1945). Aangehouden in het laatste oorlogsjaar als lid van een verzetsgroep, stierf hij samen met een massa concentratiekampgevangenen toen het schip dat hen vervoerde gebombardeerd werd. Billiet was als fysicus verbonden aan het universitaire laboratorium voor mineralogie en kristalkunde aan de toenmalige Rijks Universiteit Gent. Hij was oprichter van het laboratorium voor Röntgenanalyse en werd in 1941 docent stralingsleer en radioactiviteit (centrum voor behandeling van gezwellen) aan de faculteit geneeskunde. De metalen bas-reliëf op een (gebroken) stenen plaat werd laatst gezien in het gebouw van de Rozier. Heeft er iemand weet van een foto ervan?

Schilderijen van Jos Trotteyn

Lezer Jan Barbe zoekt een catalogoog samen te stellen van de talrijke werken van deze verdienstelijke, maar nu bijna vergeten Gentse schilder. Over hem: zie Oostvlaamse Zanten jg. 58 nr. 5-6, p. 201. Op afb. 2 hierbij een schilderij 'Neringdoener in crisistijd' destijds geschonken aan het Museum voor Folklore, maar nu onvindbaar. Lezers die weet hebben van dit of van andere werken van Trotteyn worden uitgenodigd om contact te nemen via Barbe.jan@telenet.be.

Afb. 2. Neringdoener in crisistijd.

Seske(n)s: epilepsie

Guy Beyaert schrijft dat hij verveeld zit met het woord seskens (zie GT 2019 nr. 6). Dat woord gebruikte zijn moeder in de uitdrukking: jaag die persoon (of dat dier) niet voortdurend op of hij (het) krijgt de seskes. Dat betekende in feite dat dit wezen ernstig geestelijk gestoord zou kunnen worden. Nu komt het probleem, schrijft hij: ‘toen wij lang geleden in Spanje verbleven, at mijn vrouw graag schapenhersenen. Die delicatessen noemden ze daar sessos, meen ik. Geen uitleg hiervoor gevonden op het internet. Er zijn verschillende Spaanse woorden in het Gents gebleven: denk maar aan entons... Ik heb nog een raadsel: mijn grootmoeder sprak over een petroleum lamp als een kéleké. Nu had ik in de jaren 70 een Spaanse collega die met haar oude moeder, tijdens de burgeroorlog in Spanje naar Frankrijk gevlucht was en zij verzekerde mij dat dit oud Spaans was voor petroleumlamp! Ook hiervan geen spoor gevonden op internet! Weet iemand of er nog Spaanse woorden in het Gents overgebleven zijn. Ik denk aan het woord moorkens waarmee in Gent alle mensen met een donkere huid bedoeld werden en dit refereerde naar de meestal met een donkere huid Spaanse bezetters!’

Antwoord van de redactie. *Het is opletten geblazen met dat onderwerp. Dialectoloog prof. Jacques Van Keymeulen stelt: ‘Spaanse woorden die enkel dialectisch zijn, zijn echter vrij zeldzaam ...Kortom er is zeker Spaanse invloed op onze taal, maar de neiging bestaat die te overschatten...’ Dit citaat werd geplukt uit zijn hoofdstuk ‘Spaanse woorden in het Nederlands’ in de uitgave (2018) van de ‘Buren van de abdij ‘Het Spaans Kasteel Gent. Van dwangburch tot woonwijk’. Zeer aan te bevelen lectuur! Misschien moeten we dat hoofdstuk overnemen in GT, met toestemming van de betrokken partijen, natuurlijk.*

Overigens hebben de seskes bij mensen niets te maken met centrale zenuwstoornissen van schapen. Prof. Evrard, die in zijn beroepsleven als zenuwarts heel wat met seskens te maken kreeg, zet de puntjes op de i in een eigenhandig geschreven commentaar, en wel vanuit het standpunt van de mensengeneeskunde. We geven dit hier fotografisch weer (afb. 3).

MUSEUM VOOR GESCHIEDENIS VAN DE GENEESKUNDE
Het Pand
 Onderbergen 1
 9000 GENT

Sessens of Sèskens.

Term die misschien nog alleen door oudere Gentenaars wordt gehanteerd. Doeh b.v. in het oud Bijloke-hospitaal hoorde men die uitdrukking zeer eourant.

Wat bedoelde men ermee? Kinderen die bij koorts gemakkelijk stuipen gingen vertonen.

Het kon ook om een vorm van epilepsie gaan (vallende ziekte = grand mal) of alleen absenee's (petit mal). In oude Nederlandse teksten vindt men ook de benaming klein of groot evel.

De stoornis zetelt in de hersenen.

Deze aandoening is tegenwoordig vrij goed door medicatie (en levenswijze: voldoende rust, en alcohol-onthouding) te onderdrukken.

Yroeger ging men eellegen vooral op Sint-Cornelius-bedevaart te Mariakerke.

D^r. A. Evrard
 (zenuwarts).

Afb. 3. Antwoord van prof. dr. A. Evrard.

Pont Madou: Walpoortbrug

De Walpoortbrug vroeger ook wel Pont Madou geheten naar de bekende pruikenmaker Madou die daar zijn adres had vanaf 1771', zo las Françoise Verhoosele op de site van Beeldbank Gent. En ze vervolgt: 'Nu las ik in een Franstalig magazine (SoirMag) over Jean Baptiste Madou, een lithograaf, schilder, etser enz.... In Wikipedia https://nl.wikipedia.org/wiki/Jean-Baptiste_Madou) staat dat hij samenwerkte met Jozef Plateau en hij was ook de schoonzoon van Adolphe Quetelet. Dus kan Madou ook in verband gebracht worden met Gent: Quetelet is geboren in Gent en Jozef Plateau was prof in Gent.

De redactie ging zelf op zoek en vond in de Wegwijzers van de Stad Gent en Oost-Vlaanderen inderdaad Madou's vermeld op die plek: 1770, 1772: Perquiers Meesters Madou, Walpoortbrugge. In Wegwijzer van 1839 is de brugnaam veranderd in Den Pont Madou, gelokaliseerd bij de Korte Dagsteeg en in 1865 vinden we er 'In den Pont Madou', Korte Dagsteeg. Die naam werd dus ook in het Nederlands gebruikt. Op het stadsplan van Goethals (1796) is het nog Walpoortbrug. In de Indicateur de la Ville de Gand (1840) opgemaakt door E.J. Vandeputte staat in de lijst met Nederlandse namen de oude Walpoortbrug vermeld, maar in het Frans heet ze Pont Madou.

Gentse vluchtelingen in Wales (WO I)

Toni Vitti is op zoek naar inlichtingen over de Belgische vluchtelingen in Wales tijdens W.O. I. Op dit moment is hij bezig met de Belgische (en andere) militairen die gewond opgenomen werden in het ziekenhuis te Wrexham. Een zekere Marcel Boterdele (Boterdaele?) uit Gent/1e karabiniers en Achilles Se-reacop (spelling kan verkeerd zijn) uit Gent (6e linie regiment) werden hier ook opgenomen. Hij zoekt naar meer achtergrondinformatie over deze personen na hun ontslag uit het ziekenhuis. De Welshe website in de bijgevoegde link.

<https://refugeesinrhyl.wordpress.com/croesnewydd-2/><<https://refugeesinrhyl.wordpress.com/croesnewydd-2/>>

GT lezers die iets meer weten, kunnen contact opnemen via de knop 'contact' in de eerste regel van <https://refugeesinrhyl.wordpress.com/>